

М. С. Шевченко

студ. II курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: д.ю.н., проф. О. І. Миколенко

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДРУКОВАНИХ ЗМІ В УКРАЇНІ

У сучасному суспільстві ні один з його членів не в змозі уявити собі життя без засобів масової інформації. Ще в XIX ст. британський письменник, історик та філософ Томас Карлайл ввів в обіг термін «четверта влада». З того моменту і до сьогодні ЗМІ розглядають як одну з гілок влади поруч із законодавчою, виконавчою і судовою. Звісно, це лише ліричний вислів, що вказує на величезний вплив журналістики на суспільство [1].

Дослідження проблем адміністративно-правового регулювання діяльності ЗМІ ґрунтуються на сучасних теоретико-методологічних розробках у галузі адміністративного права, які висвітлені у працях вітчизняних учених, зокрема: В. Б. Авер'янова, Ю. П. Битяка, І. П. Голосніченка, В. К. Колпакова, А. Т. Комзюка, О. В. Кузьменко, А. О. Селіванова та ін. Разом з тим, незважаючи на існування певного доробку, чимало теоретичних і практичних питань, що стосуються проблем адміністративно-правового регулювання діяльності друкованих ЗМІ в Україні, розкриваються в спеціальній літературі фрагментарно і потребують комплексного дослідження. Друковані ЗМІ в Україні отримали на законодавчому рівні свободу слова, свободу від цензури, політичну і професійну незалежність від державної влади, але вони не знайшли постійних джерел фінансування для збереження вільної самостійної діяльності. Тобто сьогодні в Україні відсутній правовий механізм забезпечення та реалізації прав і свобод друкованих ЗМІ. На цих проблемних питання і хочемо зосередити свою увагу. Проблема свободи масової інформації стоїть дуже гостро, тому адміністративно-правовому регулюванню цього питання слід приділити особливу увагу.

Ст. 1 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» закріплює, що друковані засоби масової інформації (преса) в Україні це періодичні і такі, що продовжуються, видання, які виходять під постійною назвою, з періодичністю один і більше номерів (випусків) протягом року на підставі свідчення про державну реєстрацію [2]. Таким чином, основними харак-

теристиками друкованих ЗМІ є: періодичність видання (щонайменше один раз на рік); постійна назва, що об'єднує всі випуски; державна реєстрація як друкованого ЗМІ.

Відповідно до ст. 15 Конституції України цензура заборонена, ст. 34 Конституції гарантує кожному право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір. Закон України «Про інформацію» також містить у собі положення про заборону цензури. Так, згідно зі ст. 24 цього закону забороняється цензура, тобто будь-яка вимога, спрямована, зокрема, до журналіста, засобу масової інформації, його засновника (співзасновника), видавця, керівника, розповсюджувача, узгоджувати інформацію до її поширення або накладення заборони чи перешкоджання в будь-якій іншій формі тиражуванню або поширенню інформації» [3]. Нажаль, це визначення не є вичерпним, тому що держава може впливати на діяльність друкованих ЗМІ не тільки в момент їх державної реєстрації чи під час підготовки інформації до друку, а й після її поширення. Тому переконані, що поняття «цензура» слід деталізувати в чинному законодавстві, щоб воно стало вичерпним та мінімізувало негативний вплив з боку державних органів на діяльність друкованих ЗМІ.

Законом України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» забороняється використання друкованих засобів масової інформації для: насильницької зміни конституційного ладу або територіальної цілісності України; пропаганди війни, насильства та жорстокості; розпалювання расової, національної, релігійної ворожнечі; розповсюдження порнографії тощо [2, ст. 3]. Але це не єдині виключення з принципу «невтручання держави в діяльність ЗМІ». Створювати відповідні правила гри на інформаційному полі України була покликана «Доктрина інформаційної безпеки України» (2009 р.). У Доктрині інформаційної безпеки України було визначено принципи забезпечення інформаційної безпеки України, до яких, зокрема, належить обмеження доступу до інформації виключно на підставах, передбачених законом [4, с. 95-100].

На жаль, сьогодні стали розповсюдженими випадки, коли правоохоронні органи, під виглядом проведення оперативно-розшукових чи слідчих дій, втручаються в діяльність друкованих ЗМІ та перешкоджають такій діяльності. Як правило, у друкованих ЗМІ

вилучаються технічні засоби, що порушує їх права як засобів масової інформації та іноді робить неможливим продовження їх функціонування. Таким випадкам має бути приділено більше уваги з боку політиків та законодавця, адже виникає реальна загроза реалізації свободи слова в Україні.

Громадськість не однозначно реагує на такі випадки в нашому суспільстві, що свідчить, по-перше, про нерозуміння суспільством цінності свободи слова для його подальшого розвитку, по-друге, про сприйняття цензури в нашому суспільстві як нормального явища, адже цього потребує інформаційна безпека держави, по-третє, про бажання політичних еліт зверху встановлювати зразки моральності для членів всього суспільства та контролювати їх дотримання у ЗМІ. Абсолютної свободи не існує, адже тоді виникає хаос. Цей постулат доводив у своїх працях відомий французький мислитель Шарль Монтеск'є, який стверджував, що свобода однієї людини закінчується там, де починається свобода іншої [5, с. 145-150]. Заборони ніколи не були ефективним регулятором суспільних відносин, якщо не відповідали загальним потребам суспільства та певному рівню його загальної і правової культури. Законодавцю слід сьогодні зосередити свою увагу не на примусових заходах у сфері діяльності друкованих ЗМІ, а створювати умови для підвищення загальної і правової культури українського суспільства. Саме високий рівень загальної і правової культури суспільства стане тим «автоматичним фільтром», який буде об'єктивно і спрямовано не допускати «шкідливу інформацію» до інформаційного простору та враховувати інтереси і потреби кожного індивіда.

Свобода засобів масової інформації є невід'ємною частиною прояву принципу свободи слова людини, що підтверджується й відповідними положеннями міжнародних документів (наприклад, Декларації про засоби масової інформації і права людини 1970 р.). Для забезпечення у діяльності друкованих ЗМІ балансу інтересів особистості, суспільства та держави, а також для належного дотримання принципу масової інформації, необхідно не тільки вдосконалити чинне адміністративне законодавство України, а й закріпити відповідні механізми реалізації адміністративних норм щодо діяльності друкованих ЗМІ.

Список використаної літератури

1. Науменко Т. В. Четвёртая власть как социологическая категория [Електронний ресурс]/ Т. В. Науменко.– Режим доступу : http://www.intelros.ru/2007/07/06/tv_naumen

2. ko_chetvertaja_vlast_kak_sociologicheskaja_kategorija.html. – Назва з екрану.
3. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні [Текст]: Закон України від 16.11.1992 // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 1. – Ст. 1.
4. Про інформацію [Текст]: Закон України від 02.10.1992 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
5. Пічугіна Ю. Правове регулювання цензури у сфері поширення інформації в Україні [Текст]/ Ю. Пічугіна // Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації. – 2011. – № 5. – С. 95–100.
6. Примаков К. Поняття та ознаки адміністративно-правового регулювання у сфері масової інформації в Україні [Текст]/ К. Примаков // Підприємництво, господарство і право. – 2016. – № 11. – С. 145-150.